

ELŐFIZETÉS
HELYBEN ÉS VIDÉKEN:
 Egy évre ... 800 korona.
 Fél évre ... 450 korona.
 Egy negyed évre 75 korona.
 Egy hónap ... 25 korona.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSEG:
 Aradi és csanádi egyesül-
 vasutak palotájában.
 TELEFON-SZÁM: 88.

KIADÓHIVATAL:
 Aradi Nyomda Részvény-
 Társaság.
 Bulvárdnál Rogala Ferd.
 nád L. (József tőh.-ut 22)
 TELEFON-SZÁM

Hívtatár közlemények
 megállapodás szerint.

Arad, 1920.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Szombat, szeptember 4.

Börtönbe az árdrágitókkal.

A pénzbevéltással kapcsolatban minden vonalon megindult és mindig erőteljesebb méreteket ölt az árdrágitás. Azok a megrögzött konjunkturisták, akik éveken keresztül csak azt nézték, hogy a viszonyok és helyzetek változásából miként lehet több és mindig több hasznot kisajtolni a maguk számára, azt hiszik, hogy a pénzbevéltás a konjunkturának csak egy újabb változását jelenti. Tehát úgy fogadják ezeket a napokat, mint az 6 idejüknek nagyszerű virradatát. És hiába van az intés, a figyelmeztető szó, minden. Egy vak Snylok vezetésével vetik magukat a képzelt konjunktúra kellemesnek vált hullámaiba és széles gaztusokkal igyekeznek magukhoz ölelni árvák garasát, koldusok fillereit és gazdagok vagyonaát. Mintha nem látnák, vagy nem akarnák látni, hogy a pénzbevéltás minden lehet, csak konjunktúra nem. A pénzegységesítés az első erőteljes lépés az állami élet konszolidálásának meggyéjén és mindazok, akik ezt a maguk javára akarják jogtalanul kihasználni, az állam normális életének mérénylői. Már pedig a mérénylőkkel szemben kiméletlennek nem lehet és nem is lesz helye. Amikor az állam ötven baniban állapította meg a lezúllt korona értékét, de az élelmi, ipari és közszükségleti cikkek árát a beváltási aránnyal szemben 1:3 arányban állapítja meg, az a cél vezet, hogy az egységes pénz értékét a csökkenés minden lehetőségétől mentesítve fölemelje. Ha a pénzünk értéke idehaza csökken, hogyan várjuk annak emelkedését a külföldön? Önmagának is ellensége tehát az az ember, aki kapzsiságból most drágaságot igyekszik előidézni. Miután azonban látjuk, hogy még mindig vannak Aradon olyanok, akik nem tudnak utálatos ösztöneiknek ellenállni és ma 180 leit kérnek a tegnapelőtt 300 és 360 koronás árukért, ismételtén figyelmeztetjük a közönséget *Berzován* Jánosnak, az ármegállapító bizottság elnökének nyilatkozatára. E szerint az új árat mindenki, akár termelő, akár iparos, akár kereskedő, akár vendéglős, vagy kérés, a legutóbb megállapított hi-

vatalos maximális árak 1:3 arányban való átszámításával állapíttatja meg. Aminek az ára a múltban 3 korona volt, most nem lehet 1 leunél több. Azt a kereskedőt, termelőt, iparost stb., aki ezeket az árakat átlépi, nyomban föl kell jelenteni. A büntetés példásan szí-

goru, mert 50.000 leig terjedhet és az árdrágitó még öt évig terjedhető börtönbüntetést is kaphat. Már pedig azok az emberek, akik minket nem kimélnek, a mi részünkről sem várhatnak kiméletet. Börtönbe az árdrágitókkal!

A pénzbevéltás új nehézségei.

Ma volt a pénzbecserelés második napja, amely újabb meglepetéseket hozott a polgároknak. Ámbár, a becserelés munkája ma már gyorsabban haladt, még mindig nagy a torlódás a Victoria-takarékpénztárnál. Az első meglepetés azokat érte, akik ma a beváltó pénztárakhoz kerültek. A felek túlnyomó része 500 címletes leiket kapott, mert a kisebb címletek ugyszólván teljesen elfogytak még az első beváltási napon. A legnagyobb meglepetés azokat érte, akik a többletet akarták igazoltatni. *A bizottság a nagyobb tételeket túlnyomó részben nem igazolta* s ha igazolta is, utasítást adott ki, hogy azokat az utolsó napon cseréljék ki. A pénzbecsereléssel kapcsolatos eseményekről az alábbiakban számolunk be:

A Victoria takarékpénztár tegnap az aradi pénzügyeztetek és nagyobb vállalatok pénzkészletét cserélte be. Körülbelül 160 millió koronára tehető az az összeg, amelyet a Victoria tegnap lei-bankjegyre és csekkre becserélt. Ma a tegnapi elmaradt vállalatok kerültek sorra és azok a mávánfelek, akiknek csoportja ma boros volt. Ma már gyorsabban folyóították le a pénztárak a munkát, de még mindig vannak

torlódások, ami a közönség fegyelmezetlenségének a következménye. A Viktoria pénztárai már csak 500 címletű lei-bankjegyekkel rendelkeznek s ez a körülmény, zavarólag hat a becserelésre és főleg a gazdasági életre. *Két-három nap múlva azonban megszűnik ez a mizéria, mert máris történt intézkedés, hogy megfelelő mennyiségű aprópénz álljon rendelkezésre.* Erről különben lapunk más helyén írunk. Itt említjük meg, hogy a Viktoria takarékpénztárnál este 11 órakor ért véget az elszámolási munka.

Az Aradananál a mai napon minden fennakadás nélkül történt a becserelés. Ma a programban megállapított sorrend szerint történt a magánfelek korona-bankjegyeinek becserélése. Itt is zavarólag hatott a kisebb címletek hiánya. Az elszámolás munkája a tegnapi becserelés után késő estig tartott.

A városi pénztárnál ma a legnagyobb rendben történt a becserelés. Ezen a becserelési helyen csak gyéren jelentkeztek a felek. Ma estig azok is beváltották pénzüket, akik tegnap nem jelenhettek meg a pénztárnál. Itt az elszámolás tegnap este fél 7 órától 8 óráig tartott.

Nem igazolják a többleteket.

Az a bizottság, amely dr. Angel István helyettes polgármester elnöklésével a többlet-összegeket vizsgálja meg és igazolja, állandóan ülészik. Már reggel 9 órakor rengeteg ember szorongott a polgármesteri hivatal előszobájában, hogy a tanácssteremben ülésző bizottság elé jusson. Oly nagy volt itt a tolkodás, hogy rendőrt kellett szolgálatba állítani a rend fenntartására. Akik kiszorultak az előszobából, azok

a folyosón torlódtak össze s bizony hiába vártak, mert a bizottság pontosan vizsgálván meg az adatokat, igen lassan haladhat előre. A legnehezebb helyzete dr. Angel helyettes polgármesternek volt, akit hivatalos ügyekben többször kihívtak az ülésről. Ezenkor a türelmetlenek egész tömege rohanta meg s kénytelen volt mindenkit felvilágosítani a követendő eljárásról. A bizottság különben a mai napon szigorúan bírálta el

a többleteket. *A túlságosan nagy tételeket egyáltalán nem is igazolta s így nagyon sok ember érzékeny károkat szenved.* A bizottság különben megszorítást is hozott be az igazolt többletek becserelésére nézve. Ezt a megszorítást zárt ülésben határozta el a bizottság s dr. Angel helyettes polgármester kihirdette a tömeg előtt a határozatot, amely a következő:

Arra való tekintettel, hogy a korona bevéltásának gyorsmenete úgy biztosítható, ha a kis tételeket intézik el minél előbb és a rendelkezésre álló lei-mennyiség a kis existenciáknak jut, a bizottság elhatározta, hogy a bejelentett összegeken felüli igazolt többlet a bejelentő fél részére a sorrendben megjelölt napon csak tízezer koronáig cseréltesék be. Elhatározta a bizottság azt is, hogy a nagyobb tételeket, úgy a bejelentett összegeket, mint az igazolt összegeket csak az utolsó napon cseréljék be.

A tömegben levő nagykereskedők és vállalkozók magyarázatot is akartak. Dr. Angel a következő magyarázatot adta:

— Ha valaki 15 ezer koronát jelentett be, de most 24 ezer koronája van s a 9 ezer koronás többletet a bizottság igazolta, az illető azon a napon, amelyen program szerint rákerül a sor, minden akadály nélkül beválthatja pénzét. Ha az igazolt többlet a tízezer koronát meghaladja, várnia kell az utolsó napig, mert az egyszer való becserelés elvétől el nem tér a bizottság. Ha valaki egymillió koronát jelentett be és most másfélmilliója van sem a bejelentett összeget, sem a többletet még igazolás esetén sem cserélheti be a programban meghatározott napon, hanem csak a becserelés utolsó napján. *A nagy tételekért valószínűleg csekket fognak kiadni, ha nem lesz elegendő készpénz.* Megnyugtathatom azonban a polgárságot, hogy a hatóság már intézkedett, hogy a legrövidebb időn belül megfelelő összegű készpénz álljon rendelkezésre. A vállalatok és kereskedők, akik az utolsó napon kerülnek sorra, segítsenek úgy magukon, hogy a bankoktól kérjenek kölcsönt.

Hogy a bizottság milyen szigorúan bírálja el a többleteket, arra jellemző a *Vojtek és Weisz* droguista-cég esete. A bejelentés napján a cég pénztárában 116 ezer korona volt a készlet, de csak 78 ezer koronát jelentett be. Azóta a cég még 20 ezer korona forgalmat bonyolított le úgy, hogy a többit 58 ezer korona. Ezt az 58 ezer koronás többletet a bizottság különben rájött arra, hogy az utóbbi napokban a vidékről több millió korona be nem jelentett pénz özönlött be Aradra kereskedőkhöz és iparosokhoz. Ma például egy vidéki atyafi 3600 koronát fizetett a betivásáron egy pár közönséges csizmáért. A vétel után a vidéki mosolyogva jelentette ki, hogy nem bánja a pénzt, így sem volt bejelentve. Megtörtént az is, hogy a vidéki vásárló rendőrt hívott, ha a kereskedő nem fogadta el a koronákat. A kereskedő hiába hivatkozott arra, hogy már bejelentette a pénzt, a rendőr hivatalos hatalma előtt meg kellett hajolnia. Ezeket az eseteket dr. Angel helyettes polgármester ma tudomására adta Gritta Ovidiu rendőrprefektusnak, aki azonnal intézkedett, hogy rendőri közegek ilven ügyekbe ne avatkozzanak. A bizottság nevében dr. Angel ismételt figyelmzett a közönséget, hogy minden többletről igazolni kell, be volt-e előzőleg más neven jelentve s ha igen, az illető az ő bejelentett összegéből levonta-e?

A pénzhiány hatásai.

Ha ép bőrrel, szerencsésen megúsztuk a pénzbecseréléssel járó torturát, arra fogunk eszmélni, hogy alig lesz gazdag ember. A kiknek még tegnap milliók voltak koronában, azoknak alig lesz salamijuk leiban. Olyan kevés lesz a készpénz, mint valamikor régen, amikor a pénzhiány miatt világszerte ingott a talaj a gazdasági élet alatt. Például illusztráljuk azt, hogy milyen pénzhiány lesz a becserelés után. Valakinek volt egy millió koronája. Ezért 500 ezer leit kellene kapnia. Ehől levonják az 40%-ot, 200 ezer leit, levonják az 5% azasálok kezelési költséget, 25 ezer leit, a tegnapi milliomosnak marad 215 ezer lei készpénze. Mihez kezdjen ezzel az összeggel az az ember, aki millió arányokban rendezte be az utóbbi években nemcsak az életét, hanem a gazdasági tevékenységét is. A pénzhiánynak az lesz a következménye, hogy a vállalkozási kedvnek nem lesz meg a pénzügyi bázisa. Így például az a nyomdátulajdonos, aki egymillió korona boldog tulajdonosa volt, nem képes egy vagon papírt vásárolni a 275 ezer leiért. Az úsmeg egyszerű vezetéséhez sem lesz elegendő pénz. Ez történik a milliomossal. De hány ember van, akiknek nem volt egymilliója?

Megszűnik az aprópénzhiány.

Ma már ugyszólván megakadt Aradon a gazdasági élet. Ennek egvedüli oka az aprópénzhiánya, amiben nagy mulasztást követett el a Banca Nationala nagyváradi fiókja, amely Aradot ellátta lei-bankjegyekkel. A váradi fiók ugyanis a váradi piacot bőségesen ellátta apró címletekkel, különben így történt másutt is, ahol a Banca Nationalnak fiókja van. Aradra igen csekély mennyiségű kis címlet küldött, ami a tegnapi napon teljesen elfogyott, úgy, hogy ma már legnagyobb részét 500-as címletekkel tudták a pénztárak a becserélést lebonyolítani. Az aprópénzhiány következtében a vállalatok nagy nehézségekkel küzdenek. A legtöbb vállalatnak ma pénteken kellett volna munkásait ki fizetni, de nem lévén kisebb címlete 500 leinél nem tudta a munkásokat ki fizetni. A havifizetések alkalmazzottak sem kaptak még sok helyen fizetést ugyanebből az okból. A piacon egyáltalán nem lehetett vásárolni, mert a termelő csak leut fogad el, apró leu pedig oly csekély mennyiségben van, hogy szinte elenyésző. Ma délelőtt egy munkásküldöttség már felkereste Gritta Ovidiu rendőrprefektust kérve, intézkedjék, hogy a munkások kis címletekben kapják meg heti fizetésüket. A rendőrprefektus megnyugtatta a küldöttséget, hogy az aprópénzhiányon hamarosan segíteni fognak. Dr. Crisán

Munkások a pénzügyigazgatónál.

Ma délelőtt hat tagból álló munkásküldöttség kereste fel Arsenovici Gyula miniszteri tanácsos pénzügyigazgatót. A munkások elmondották, hogy ők keresményükből élnek s mint hogy a vállalatok nem kaptak kis címletű bankjegyeket, nem is fizethették ki őket. Arra kérétek a pénzügyigazgatót, segítsen az aradi gyárakon, hogy aprópénzhez jussanak. A pénzügyigazgató kijelentette, hogy nem áll módjában a gyárakat aprópénzhez juttatni, de megnyugtatta a küldöttséget, hogy hétfőn már megfelelő mennyiségű aprópénz lesz Aradon.

Az aradi kereskedők 3:1 arányban adják el áruikat.

Árak megállapítása képezi ma a hatóság egyik legsürgősebb és legfontosabb feladatát. Nemcsak a fogyasztók, hanem a kereskedők is érzik a bizonytalan helyzet tarthatatlanságát, ezért küldöttségek jelentek meg Gritta Ovidiu rendőrprefektusnál, hogy tőte nyerjenek némi irányítást. A küldöttség abban állapodott meg a rendőrprefektussal, hogy szeptember 10-ig azok részére, akik koronákban fizetnek az árukat a megállapított lei árákat háromkoronás leu kurzus szerint számítják. Ez a megegyezés csak azon árukra vonatkozik, melyeket maguk a kereskedők is koronáért vásároltak, amit szükség esetén a kereskedőnek igazolnia kell. Az ármezgallapító bizottság elnöke és a rendőrprefektus felszólították az aradi kávéoskat és vendéglősöket, hogy a koronákkal forgalomban levő ételárukat mutassák be, mert ezeknek alapján fogják megállapítani a leu árukat. A vendéglősök e felszólításnak eleget is tesznek, azonban a forgalom zavartalan lebonyolítása érdekében pénzkészletüket csak az utolsó napon fogják beváltani, hogy a koronákat az utolsó napig elhozdassák.

Aurél prefektus látva a gazdasági életben bekövetkezett pangást, még ma intézkedett, hogy három napon belül megfelelő mennyiségű aprópénz álljon rendelkezésre. A Viktoria takarékpénztár és az Aradana már megbízottakat küldtek Bucurestibe, hogy kis címleteket és bani-bankjegyeket is hozzanak Aradra. Valószínű, hogy hétfőn már megfelelő mennyiségű kis lei és bani lesz Aradon. Ma különben az aprópénz hiánya miatt a pénzügyintézetek zárva voltak, mert amugy sem állhattak volna ügyfeleik rendelkezésére. Az aradi pénzügyintézetek vezetői ma délelőtt tíz órakor összegyűltek az Aradmegyei Takarékpénztárnál és a pénzbecseréléssel összefüggő kérdéseket alaposan megvitaták. Elsősorban az aprópénzhiánnyal foglalkoztak és elhatározták, hogy a becserelésnél kapott csekkeket leküldik Bucurestibe és aprópénzt kérnek helyettük. A bankok emberei holnap reggel utaznak le a csekkekkel és kedd estére jöhetnek vissza. A legrossz szabbul jártak az állami tisztviselők. Az adóhivatal ma fizette ki az állami tisztviselőket germán ezer leiesekkel. Ezeket a bankjegyeket nemcsak nem váltják, de el sem akarják fogadni. A legtöbb állami tisztviselőnek ezresei vannak és mégis oly szegény, mintha semmije sem volna, mert semmit sem tud vásárolni.

A pénzügyintézetek akciója.

A pénzügyintézeti igazgatók mai ülésükön foglalkoztak az 5%-os kezelési díj kérdésével is. Elhatározták, hogy a többi erdélyi pénzügyintézetekkel együttes akcióban résztvesznek. Ezen akcióból ki foglyolják Feler Gábor, mint az aradi pénzügyintézet delegáltja Clujra (Kolozsvár) utazik, ahol hétfőn találkozik Oradea-Mare (Nagyvárad), Timisoara (Temesvár), Brassov, Sibiu (Nagyszombat), Targu-Mures (Marosvásárhely), Sautu-mare (Szatmár) és Cluj (Kolozsvár) pénzügyintézeteinek kiküldöttséivel. A pénzügyintézetek delegátusai felkeresik a pénzügyi államtitkárságot és kérik fogadják intervencióját arra nézve, hogy az 5% áthárítását megengedjék. A pénzügyintézetek vezetőinek az az intenciója, hogy az újabb betevőkre hárítsák át a kezelési díjat, akik a pénzbecserelés miatt helyezték el pénzeiket az intézeteknél. A pénzügyintézetek azt is kérik fogadják, hogy a bonkokat a Banca Nationala fiókjánál lombardirozni lehessen, hogy ezáltal is megkönnyítessék a pénziorgalom.

MŰVESZET.

Jakabffy Ilonka énekes maiva bemutatkozása. Egy tehetséges, feltűnően szimpatikus külsejű fiatal színésznő lép fel kedden este Aradon először. Jakabffy Ilonka a Nagymamában mutatkozik be az aradi közönségnek, amelyben Kolozsváron sok és nagy sikert aratott. Az aradi színtársulat új naivája előző állomáshelyén dadelgetett színésznője volt a közönségnek s minden bizonnyal az aradi publikum is rövidesen szeretetébe fogadja őt.

Vasárnap délután Ripp-Ripp látványos nagy operettet látszák az aradi színházban. A téli szízon első délutáni előadásán a harmas női főszerepet J. Hilmos Mici, a társulat népszerű primadonnája játssza, különben megmarad a régi jó szereposztás.

* Nap-nap után zsúfoló nézőtér tapasztal a Modern Kabaré szenzációs műsorának. Harsogó kacagás kísérte esténként Jaulusznak, a legjobb komikusnak és a képszerű Várdaynak pompás magánműsorait. Kitűnő műsorral szerepelnek az új tagok. Színre kerül két kacagtató bohózat.

* A mozgóképszínházak műsora. Szeptember hó 4-én az Apollóban: Önként vállalt kinszenvedés. Dráma. — Az Urániában: Hűséges pásztor. Dráma.

* Hűséges pásztor. Az Uránia hatalmas olasz filmudonság bemutatását kezdi meg szombaton. Hűséges pásztor a címe annak az idilliikus legendának, amely a filmgyártás csodáinak élő példája. Amennyi szépséget az író művébe belevitt, azt a filmen mint eleven életet szemlélhetjük, pazarul tökéletes rendezésben. Az olasz színészet kiválóságai nyújtanak olyan bámulatosan tökéletes művészi együttest, amely csodálatba ejti és elragadó felkiáltásokra ösztönzi a nézőt. A művészeti film három napig szerepel az Uránia programjában.

* Önként vállalt kinszenvedés a címe annak a csodaszép filmatrakciónak, amelyet szombaton először vetít az Apolló színház. Elejétől végig olyan izgalmas és effektusokban gazdag az a szépséges film, hogy az utolsó jelenetig lenyugozni a közönség figyelmét. A szereplők játéka tiszta művészet és briliáns alakításuk az olasz filmművészet hírnevét még jobban megerősítik. A gyönyörű slágert három napig tartja műsorán az Apolló.

* Az Apolló és Uránia színházban a régi helyárok érvényesek.

Magyar politikai válság a botbüntetés miatt.

BÉCS. A magyar politikában lappangó válság döntő lépéshez jut hétfőn, amikor a kormány párt véglegesen állást foglal a botbüntetési javaslat dolgában. Most ez az új büntetési nem lesz — a mint mondani szokás — az a választóvíz, amely elemekre bonthatja az egyeseknek gondolt pártot. A párt vezetői emberei és a volt keresztény egyesülés pártiak erősen kötik az élet a bothoz, viszont a — többnyire kisgazdapárti — liberális és demokrata hajlandóságu képviselők nem akarják megszavazni a javaslatot. Hogy ellenzéki magatartásuknak kilépés lesz-e a következménye, az attól függ: pártkérdésé teszik-e a hétéfői értekezleten a javaslat elfogadását? Ha igen, akkor valószínű, hogy 20—25 képviselő Botlik József vezetésével hátat fordít a pártnak és új pártot alakít. Azok sorában, akik Botlikkal mennének, emlegetik mindazokat, akik az eddigi vita során a bot ellen beszéltek, így Ruppert Rezsőt, Orbók Attilát, Szalánczy Józsefet, továbbá Berky Gyulát, Kerekes Mihályt, Pákozdy Andrást, Nyéki Józsefet, Lovász Jánost, Schriffert Józsefet, Milcsevics Jánost és még másokat. A felsorolt képviselőkben nemcsak a botbüntetés érlette meg a kilépés gondolatát, hanem egyéb törvényalkotási kísérletek is, miut aminők a numerus clausus, legújában pedig az állami és társadalmi rend hatályosabb védelméről szóló javaslat, amely, szerintük, utját vágja a jövőben mindenféle ellenzéki működésnek. A kormány a botbüntetéssel szemben megnyilvánult ellenzéki hangulat hatása alatt, hir szerint, lényeges módosítást kész tenni a javaslaton. Tomcsányi igazságügyminiszter erről már értesítette is Botlikot. A módosított javaslat főként az ugynevezett intellektuális büncselekményeket sújtandó bittel és ezt oly változtatásnak tartják a javaslat eredeti rendelkezéseisehez képest, amely megnyugtathatja a kisgazda képviselőket, hogy a botbüntetés nem a termelőosztály ellen irányul.

HIREK.

A hősök rendje és jutalma Magyarországon.

BUDAPEST. A hősöknek juttatandó földfelosztási rendelet megjelent. Azok a magyar állampolgárok jönnek első sorban tekintetbe, akik a háború alatt vagy utána a nemzeti védelemben ki-tüntetették magukat és főként azok, akik a vörös veszedelem ellen harcoltak. A földhöz jutók, valamint jogutódaik kötelesek a jövőben is a nemzet függetlenségét és az ország rendjét megvédeni. A kormányzat első sorban az e célra felajánlott magán és közös tulajdonú képező birtokokból fog földeket adományozni. Karcag és Kecskemét városok már fel is ajánlották községi birtokaik egy részét erre nemes célra. A kisgazdák kisbirtokait oszthatatlanok és idegeníthetetlenek, a folyó évre adómentesek és csak fiágon örökölhetők. Örökös rendszerint az elsőszülött fia. A földet el lehet venni attól a tulajdonostól, aki érdemtelenné válik rá. A tulajdonosok nevük előtt a hős jelzőt használhatják.

A SZENÁTOR-PÓTVÁLASZTÁS. A központi választmány határozata értelmében az aradi szenátor-pótválasztás nem szeptember 10-én, hanem 11-én lesz. A pótválasztást, mint elnök, valószínűleg dr. Pap Tivadár vármegyei volt tőzjegyző veseti.

Román-görög-szerb szövetségi tárgyalások. Belgrádból jelentik, hogy szeptember hó első felében Sándor herceg a szerb miniszterelnök kíséretében Bucarestbe fog érkezni. Ugyanakkor oda fog érkezni Venizelosz görög külügyminiszter is, hogy egy román-szerb-görög szövetség alapját megvessék. Ehez a szövetséghez Cseh-Szlovákiát is meg akarják nyerni.

LENGYEL-NÉMET MEGEGYEZÉS. LYON. Berlinből jelentik: A németek és lengyelek között a népszavazás alá eső területek kérdésében meg egyezés jött létre. Ennek értelmében Felső-sziléziából haladéktalanul kiltandók azon egyének, akik ott szavazati joggal nem bírnak s akik csak azért jöttek oda, hogy a lakosságot befolyásolják. A népszavazás megértéséig egy vegyes bizottság, amelynek élén egy entente megbízott áll, felügyeletet fog gyakorolni a felett, hogy a lakosságot illetéktelen személyek ne befolyásolhassák.

A POSTAUTALVÁNY FORGALOM ÉS A PÉNZBEVÁLTÁS. A pénzbe-váltással kapcsolatosan merült fel a kérdés, hogy mi történik azon postautalvány folytán feladott pénzküldeményekkel, amelyeket a beváltás előtt adtak fel, de amelyeket eddig a posta nem kézbesített. Bulzan postafőnök a hozzáinté-zett kérdéseinkre azt a választ adta, hogy mindezekig semmiféle rendelet erre nézve hozzá nem érkezett és hogy ő maga a tegnapi nap folyamán futárt küldött az oradea-marei (Nagyvárad) postaigazgatósághoz, addig pedig, míg erre választ nem kap, a postautalványfor-galomban a kifizetéseket beszünteti.

HÁZASSÁGOK. Róth Armin és Katz Juska folyó hó 5-én délután 5 órakor házasságot kötnek. (Mindem külön értesítés helyett.) — Székely Pál enygváros és Holdstein Hajnalka f. hó 5-én tarták esküvőüket a pécskai isz. templomban délelőtt fél 12 órakor. (Mindem külön értesítés helyett.)

FÁY JÓZSEF KINEVEZÉSE. Az Adeverul Irja: Fáy József képviselőt törzsi követségi tatkárnak nevezték ki. Fáy volt az első magyar képviselő, aki a székelység nevében Erdélynek Romániához való csatolását még a megalózó parlamentben elismerte.

Rigában folytatják a lengyel—orosz tárgyalásokat.

Az orosz-lengyel helyzetben jelentős fordulat még mindig nem történt. Eddig annyi vált csak bizonyossá, hogy a lengyel előnyomulás véget ért s most az oroszok készülődnek offenzívára. A Havas-ügynökség jelentése szerint a lengyel békedelegáció visszautasította a Szovjet békefeltételeit. A lengyel delegátusok állítólag már elhagyták Minsket és visszatértek Brestlitovszkba. A lengyel kormány most azt kívánja, hogy az újabb tárgyalások színheije Riga legyen. Oroszország már el is fogadta ezt a javaslatot. Ezzel egyidejűleg Angliában a munkásság körében komoly mozgalom indult meg, hogy megmentse a világot egy újabb háború borzalmaival.

Heltai Viktor vallomása a Tisza-pörben.

A Tisza-gyilkosság tárgyalásai huszadik napján Budapest forradalmi városparancsnokát Heltai Viktort hallgatta ki tanuként a hadbíróóság. Heltai vallja, hogy Friedrich 1918. október 26-án kijelentette előtte, hogy a konszolidációnak egyetlen ember állja útját és ez Tisza István. Október 30-án tanu a hadügyminiszteriumban kereste fel Friedrichet, aki megkérdezte tőle: — Mi van Tiszával? Még nem végeztetek vele? Amikor pedig Heltai megkérdezte tőle, mit akar ezzel mondani, Friedrich gondolkodóba esett, majd így szólt: — Persze, persze! Hiszen ezt te nem is tudhatod. Ő, Heltai magáról a gyilkosságról este 7 órakor szerzett tudomást Hatvány Lajostól. Ugy 6, mint Hatvány felháborodással tárgyalta, hogy gyilkossággal szennyezték be a forradalom zászlaját. A Nemzeti Tanács előszobájában egy fiatal ember szóba hozta a nap szomorú szenzációját. Mikor erre Heltai újból felcsattant, a fiatal ember azzal igyekezett őt csillapítani, hogy nem kell felfújni a dolgot, mert Friedrich tudja, hogy mit kell tennie, Horváth-Szany

FELHÍVÁS. A hadkiegészítő parancsnokság felhívja a tartalékos tiszteket kapitányi rangig, hogy ha a műszaki csapatoknál ki akarják magukat képeztetni, jelentkezzenek a várban, a hadkiegészítő parancsnokságnál.

40.000 KORONÁS LOPÁS. A városháza tanácstermében ülészik napon-ta a pénzbevaltó bizottság Angel István dr. helyettes polgármester elnöklése alatt, hogy a bejelentés után támadt korona-többleteket igazolja. A nagy tolongásban Ernesz István fehérműkereskedő a sok áldogálástól és a nagy melegtől hirtelen rosszul lett és elvesztette eszméletét. Az alatt az idő alatt, míg eszméletre loocsolták, a közelállók közül valaki ellopta a 43.000 korona készpénzt tartalmazó csomagját. Mire észrevette a lopást, a tolvai a csomaggal együtt nyomtalanul eltűnt. A rendőrség a tolvait nyomozza.

Hadjelentések:

MOSZKVA. Volkovisk vidékén és Bialistoktól délkeletre több községet bevettünk, Vlavrivollnz vidékén bevettük Belz várost. A Lemberg-przemyslani szakaszon makacs ránk kedvező harcok, Orichovnál is sikeresen harcolunk.

VARSÓ. A lakosság lelkes ováció között ma bevonultunk Augustovba, Bialistok szakaszán az ellenség keleti irányban vonul vissza. Sokolkát, Gorodokot, Narawet bevettük. Brestlitovsk vidékén nyugalom. Zamosce mellett csapataink Budienny lovasságával szemben hősies ellentállást tanúsítanak. Graboviacet visszafoglaltuk.

viostól azt hallotta később, hogy három ízben kapott pénzt Friedrich-től a gyilkosság fejében, míg Dobó bizalmas beszélgetés közben többször utalt arra, hogy Friedrich-től kapott megbízást a tett végrehajtására. Igen érdekes Kovács vizsgálóbíró özvegyének vallomása is. Eredetileg ugyan Kovács volt megbízva a Tisza-gyilkosság vizsgálatával, ki mint köz tudomásu, múlt év december hatodikán váratlanul öngyilkosságot követett el. Özvegye elmondja, hogy Kovács december negyedikéig szemmelátható ambícióval fektet a vizsgálat vezetésébe. Negyedikén elborultan panaszkodott férje, hogy szeretne szabadulni az egész piszkos ügytől és szabadságot kér. A politika — ugymond — már az igazságszolgáltatást is befolyásolja. Határozottan emlékszik, hogy férje célzást téve a vizsgálatra, a következő kijelentést alkalmasta: — Vagy független bíró vagyok, vagy pedig büntetés. Hátrahagyott levelében azzal magyarázta öngyilkosságát, hogy nem akarja beszennyezni bírói tisztességét.

ASSZONYOM! Kérdéseire a következőkben vagyok pátor megadni a választ: A Patronázs-Egyesület parkünnepélyén koronát is elfogadnak épen-ugy, mint a leut. S hogy ne méltóztassék összezavarni a dolgokat, a Maros-parti kutyakiállítás d. e. 10 órakor lesz, a csacsíverseny első futamát pedig pont 11 órakor indítják. Benevezéseket a kutyakiállításra szombaton délután 6 órá-tól a parkban levő kioszkban szabad a rendezőség. Az „apropos” alatt felvetett diszkrét kérdésre pedig azt a felvilágosítást nyújtom, hogy a világposta segítségével a házassági sátorban férjes asszonyok is köthetnek parkházasságot. Elsős időben a Fehér Kereszt téli kertjében leszünk! Több kérdésére előszó-val a parkünnepélyen. Egy jól informált rendező.

AAC OLD-BOYS atletikai verseny szombat d. u. 4 órakor. Utána TAC—AAC. old-boys footballmérkőzés.

POFOZKODÁS A BUCURESTI SZENÁTUSBAN. Bucurestiből jelentik: Mult esztörtökön, a szenátus bizottsági ülésén, mely az erdőtürvényei foglalkozott, nagy botrány történt. Caritu szenátor a javaslat ellen foglalt állást, habár a kormánypárt tagja. Erre Hentescu tulceki szenátor azt felelte, hogy ezzel a magatartásával a kormány ellen foglalt állást. Ezekre a szavakra Caritu oda ugrott Hentescuhoz, kétszer arcul ütötte. A többi szenátorok közbevetéssel elválasztotta az inparlamentáris érvekkel dolgozó szenátort áldozatától. Mire jár, hogy az esetnek párbai lesz a folytatása.

MÉRT DRÁGA A CUKOR? Bucuresti. A ripicseni román cukorgyárban súlyos visszaélések nyomára jöttek a napokban. Ennek a gyárnak tiltva volt az iparügyi miniszter jóváhagyása nélkül cukrot kiadni, ennek dacára több vagyon cukrot minden engedély nélkül áruba bocsátottak. Eddig 45 vagyon cukorbiányra jöttek rá, amely illegitim uton került forgalomba. Egy ottani bank vette meg a cukrot 10—11 leíért kilogrammonként és kereskedők közvetítésével 25—30 leíért hozta forgalomba. A miniszterium szigorú vizsgálatot rendelt el.

AMTE—ATE mérkőzés vasárnap délután 5 órakor az ATE. pályán. Jegyek elővételben Bauer Gyulánál.

ORSZÁGOS ATHLETIKAI VERSENY szeptember 8-án a Török Gábor utcai sporttelepen, Temesvár, Kolozsvár, Lugos, Déva, stb. részvételével. Jegyek Maidtnál.

Könyvtárakat. Hangjegyeket magas áron vesz Kerpel.

EGY ARADI UR PÁRISBAN. Idyll a manikürszalóban, Hadimilit sor-sa. Lovagias ügy. Flirt. Új szavak kincsháza. A „Fekete Kéz”. Zsidók. Végre kaptam lakást! című szenzációs cikkeket közli az Aradi Fáklya legújabb száma, melyben befejezést nyert az „Egy híres nagyvilági nő karrierje” című érdekes cikksorozat.

Katonai szemle.

CLUJ (Kolozsvár). A napokban füg-gesztek ki a cluji (kolozsvári) uncorozási bizottság hirderményét, mely az 1920 évi július 7-én kelt hadügyminiszteri rendelet alapján Erdélyben és az összes Romániához csatolt területen nemzetiségre való tekintet nélkül elrendelt a behatató szemlére való megalizációt. A rendelet szerint az 1890—1896. években születettek kötelesek szeptember és október hó folyamán az uncorozási bizottság előtt megalizálni, amely „minden egyének katonai helyzetét” van hivatva megállapítani. A szemlekötelezettek behívását a polgármester, illetve a járási főszolgabíró fogja elrendelni s egyben a jelentkezési napot is publikálni fogja. Naponta körülbelül 200 embert fognak megvizsgálni. Az esetben, ha a szemlekötelezettek közül valaki személyesen valamely oknál fogva (eltűnés, kivándorlás, stb.) nem tud megalizolni a bizottság előtt, szüleinek, vagy rokonnaknak kell képviselniük, akik a távollétét, valamint katonai helyzetét igazolni tartoznak. Mindenki köteleles elvinni magával azokat az okmányokat, amelyekkel igazolni tudja, hogy a volt osztrák-magyar hadseregben volt-e katona. A volt osztrák-magyar hadseregben szolgált tényleges, vagy tartalékos tisztek kötelesek hiteles okmányokkal igazolni tisztii rendfokozatukat.

A szerkesztésért ideiglenesen:

SIPOS IVAN

tel.

Consurata L. Alba.

Apró hirdetések

Levelezés.

MELYIK nemes lelkű feltétlen urlembert legítene ki nagy pénzzavarából egy szép lánna asszonyt egy-két ezer koronával, annak hűséges barátja lennék. Leveleket e lapba lelezve „Első lépés” jellegűen. 10310

Alkalmazás.

ITSZTESSÉGES, dolgos mindenest, vagy bejárónó azonnali belépésre kerestetik. Strada Consistorului (Batthyány-utca) 23. I. em. jobbra. 1000

KERESKEDELMI végzett kezdő hivatalnok azonnali belépésre kerestetik. Irásbeli ajánlatok fizetés megjelölésével a Körösvidéki Takarékpénztárhoz nyújtandók be. 3685

KÁRPITOS. Javításokat, átalakításokat vésőn készít, Zselezny, Botond-utca 4. 3683

BÉPÉSZ vidéki malomban azonnali belépésre kerestetik ajánlatokat délután 4-ig Apponyi-körút 2. szám, Hegedűs. 3684

KÖZÉPKORU úrnő, kitűnő gazdasszony, házvezetőnői állást keres október elsejére. Értekezni Strada Eminescu Deák Ferenc-utca) 22. 9904

CIGARETTA TÖLTÉST vállalk. Cím a Hadóhivatalban. 500

ÁZAKOSNÓ jó bizonyítvánnyal irásbeli ajánlatot szeptember hó 1-ére felvétel. Cím a kiadóban. 800

OKL. TANITÓNÓ, kétsz. német nyelvvel. 2 gyermekhez vidékre kerestetik. Bővebbet Ingasz könyvkereskedésben. 3669

KIFUTÓ FIU. 16 fizetéssel nyomdánkban alkalmazást nyer.

Vétel és eladás.

HEJŐS TEHÉN januárban ellő, jól tejlő éves eladó. Calea Saguna (Variassy Lajos-utca) 113. 3681

EGY hat éves tehén borjuval, két fehér sportkabát, egy sielszkin női bunda eladó. Cím: Wallinger hirdetőjében Lázár-utca. 9905

ÚJ VAGY HASZNÁLT tankönyvek IV-ik és I-ső gimnázium osztály számára magas áron megvételnek. Strada Consistorului (Batthyány-utca) 23. I. e. 500

ÁSZOKHORDÓ 4 darab, 14 hektós, jó farban, eladó Ménesen. Bővebbet Arad. Dobó-utca 4. 3674

Ingatlan.

BULEVARDUL CAROL I. (Erzsébet-körút 59. számú ház villany- és vízvezetékekkel, elfoglalható lakással eladó. Értekezni a helyszínen. 3689

Különféle.

ZONGORA. Bösendorfer, csak felmőlt használatára bérbe adó. Calea Saguna (Variassy Lajos-utca) 113. 3682

HÁZMESTERI állásomat elcséredném egy középkorú, vagy gyermektelen házaspárral, kinek szoba és konyhából álló lakása van. A lakáscsere mielőbb megtörténhet. Cím: Retezár János, Sárosi-utca 6. szám. 3686

APRÓHIRDETÉSEKET az Aradi Közlöny részére felvész Wallinger István hirdetésfelvételi irodája Lázár Vilmos-utca, Klein I. hirdetés és hirdetőirodája Strada Romanului (Zrínyi-u.) és Mandb. Bulevardul Regele Ferdinand I. (Boros Béni-tér) 15. szám alatti papírüzlete.

Kifutó fiu

jó fizetéssel

felvétetik.

Kovács vizsgálóbíró öngyilkossága.

(A Tisza-pör tárgyalásának 21-ik napja.)

A nagy pör főtárgyalásának 21-ik napján sor került Kovács Lajos vizsgálóbíró özvegyének kihallgatására. Kovács vizsgálóbíró vezette tudvalevőleg a vizsgálatot a Tisza-gyilkosság ügyében, Friedrich miniszterelnökségének ideje alatt. December 4-ig semmi különösét nem vettem észre férjemen — kezdte meg az özvegy, vallomását a főtárgyaláson. Ezen a napon azonban nagyon izgatott állapotban tért haza és közölte velem, hogy szabadságra akar menni; ő ma „ezt a piszkos bűnyűgyet” eldobta magától. Nagy felindulásában kiáltotta: „Vagy független bíró vagyok, vagy bérenc!” A következő napon elment Huszár miniszterelnökhöz. Vissza térése után megjegyezte kérdészemre, hogy Huszár helyeselte az ő eljárását és kijelentette, hogy őhajtja a teljes nyomozását, még ha tulajdon apja volna is a gyilkos. Másnapra azonban már megint nagyon ideges volt. Más momentumra nem igen emlékszik.

— Sztupka őrnagy hadbíró indítványára felolvassák az öngyilkos hátrahagyott leveleit. Második levele szövegint a következő: A nyilvánosság számára a következő mondani valóm van: November 20-ika után, gyengeségemet kihasználva, Aczél és különösen Soóky államügyészek a kihallgatásoknál folyton ki- és bejártak s ezen alkalommal Soóky elvitt egy, a rendőrségnél sokszorosított, Hüttner vallomására vonatkozó jegyzőkönyvet, valamint ezen jegyzőkönyv mellékletét, amely a Károlyi-pártkör és a Lovas-féle vivóterem vázlataira vonatkozott. Ugyilátszik, abból is fegyvert akar nek ellenem kovácsolni, hogy én Aczéllal közöltem a Hüttner és Friedrich közt december 2-án megtörtént szembesítésre vonatkozó jegyzőkönyvet, ámbar ő Kun Béla ügyének is a referense s arról is informálva voltam, hogy ő, Aczél és Soóky, közösen referáltak s ebben a minőségükben álltak velem érintkezésben. Meggyanúsítanak, hogy néhány jelentéketlen egyént nem hallgat-

tam ki; látom ezt abból, hogy, midőn Orbók Kálmán jegyzőkönyv-vezető kétszer hiányzott, minden alkalommal két egyén jelentkezett. Ezt abból magyarázom ki, hogy én egyeseket azzal küldtem volna el, hogy csak felírtam a címüket és megmondtam nekik, hogy meg lesznek idézve.”

A levelek felolvasása után Lengyel Zoltán védő kérdésére elmondja, hogy mikor Friedrich neve első ízben keveredett bele az ügybe, az újságok révén, megemlítette férjének, hogy Friedrich is benne van. Ő lesújtva felelte: „Igen, ő vádolt.” Akkor, többet nem mondott. Néhány nappal később jókedvűen jött haza és azt mondta, hogy Friedrich igazolta magát. Nemsokára ezután megtörtént a szembesítés. Erről ismét olvastam az újságban. Mikor ő hazajött, mondtam neki, hogy most megint benne van Friedrich neve. Ő azt felelte: „Igen. Még két más piszkos dologgal van vádolva.” Ekkor elmesélte nekem a szembesítést és megmutatta, hogy állt Friedrich az ablakhoz, hogy nyitotta szájával a kabátját, hogy Hüttner jól megnézze. Ekkor azt mondta férjem: „Ebben az emberben csalódtam, ez egy nagy pörzör.” Dr. Lengyel Zoltán: Elbeszélte ő a szembesítés történetét? Hogy ő ketten megismerték, vagy nem ismerték meg egymást? Kovácsné: Mikor őt Hüttner megismerte, felugrott, odament az ablakhoz, szétnyitotta a kabátját, élesen ránézett Hüttnerre és azt mondta: Nézzen meg jól, ismer Ön engem? Dr. Lengyel Férjének az idegessége és depresszív hangulata nem ennek folytán állott elő? Kovácsné: nem tudom. Előzőleg sohasem vettem azt észre rajta, csak ezekben az utolsó napokban. Dr. Lengyel: Mindig hangustyozta, hogy ő vagy független magyar bíró... Kovácsné: Azelőtt ilyesmirel nem beszélt, de akkor egyszer monddta: Vagy független bíró vagyok, vagy... A tárgyalást ezután felfüggesztették.

Fratil Steiner

Börzserakodás

Arad, Asztalos Sándor-u. 2-2. Pórtizlet Ujradon. 3661

Mindenemű börtök és cipészekellékek legelőbb bevásárlási forrás. Szolid ár.

Grünwald si Moskovitz

cukor, cukorka, gyümölcsök, gyarmatárak és nőripori nagykereskedése. 1001

Iuon Köö

kiszűtő és dívtároló áruház

Boros Béni-tér 16. (Wancsok háza)

Ajánlja éusan felszerelt raktárt kismű- és rőtőszaru olkokban, nagyban és kis- osányban. 10021

Csunya nők szépek, szép nők szebbek

lesznek a HAJÓS-féle

DORÉ-CRÉME

használati utasítás. 10021

Hajfestő „Mologen”

elismert legelőbb gyümölcsű fekete és barna színekben. Ár 35 K. Fontos utasítás lapokban

Hajós gyógytárban

Aradon, Bulevardul Ferdinand I. 22.

Csáky

órák, ékszerés és vasműk

Aradon, Str. Horia (Széchenyi-u.) 1.

Szakértés méhely és ékszer-vasműki műterem. 9971

Aranyat a legmagasabb áron vesz!

■ Névjegyeket, levél-
■ papirokat, meghívó-
■ kat, üzleti és hivatali

nyomtatványokat

■ kisebb-nagyobb meny-
■ nyiségben legutányo-
■ sabb, legesinosabb ki-
■ vitelben és legelőbb
■ papírosan készít az

Aradi Közlöny nyomdája

(Az Arad-csanádi egyesült vasutak palotájában.)

A vonatok indulása és érkezése.

Aradról indul:				
Kürtőszere ...	d. e.	5:00	d. u.	5:10
Tövisre ...	d. e.	7:47	d. u.	10:21
Soborsinba ...	d. e.	—	d. u.	2:30
Temesvárra ...	d. e.	7:40	d. u.	—
Nagykomlóra ...	d. e.	—	d. u.	1:00
Opécskára ...	d. e.	5:51	d. u.	12:40
Brádra ...	d. e.	8:51	d. u.	5:13
B.-Jenő Csermő ...	d. e.	5:40	d. u.	12:48
Ujszentanna és Ottlakára ...	d. e.	—	d. u.	3:00
és Ottlakára ...	d. e.	9:30	d. u.	5:30

Aradra érkezik:				
Kürtőszere ...	d. e.	7:16	d. u.	—
Tövisre ...	d. e.	7:22	d. u.	7:54
Soborsinból ...	d. e.	7:15	d. u.	—
Temesvárról ...	d. e.	—	d. u.	3:47
Nagykomlósról ...	d. e.	5:57	d. u.	—
Opécskáról ...	d. e.	7:04	d. u.	2:06
Brádról ...	d. e.	10:34	d. u.	8:55
B.-Jenőről ...	d. e.	10:00	d. u.	7:38
Ujszentannáról és Ottlakáról ...	d. e.	7:06	d. u.	—
és Ottlakáról ...	d. e.	8:35	d. u.	6:53

Fratil Apponyi elpó-, kalap- és

ARAD, József főherceg-ut 7. szám. 10001

írógépek vétele, irógép vállalatánál (a eladása, javítása Bodnár főpostával szemben).

Kereskedők figyelmébe !!

Legelőbb bevásárlási forrás fűszer-, gyarmat-, cukorka-, festék- és pipere árukban. 7044

Darvas cég nagykereskedésében

Arad, Str. Horia (Széchenyi-u.) 1. — (Várochízával szemben levő utca.)